

23421
rēt. izziņa

LATVIJAS VALSTS ARHĪVS

Акционеру коммерцбанка "Торбанк"

vēsturiskā izziņa

par 1992. - 1995. gadiem

Fonda Nr. 23421

Akciju komercbanka "Topbanka"

Vēsturiskā izziņa

par 1992. – 1995. gadiem

Fonda Nr. 2342

LATVIJAS BANKA

AKCIJU KOMERCBANKA "TOPBANKA"

Vēsturiskā izziņa par 1992.–1995. gadu

I

1992. gada 12. maijā¹ tika parakstīts akciju komercbankas "Banka Daiga" dibināšanas līgums. Lai izstrādātu bankas dibināšanas dokumentus, organizētu un veiktu dibināmās bankas pirmā laidiena akciju sadali un sasauktu bankas dibināšanas sapulci, bankas dibinātāji par pilnvaroto pārstāvi norīkoja Valsts Rīgas eksperimentālās mehanizācijas līdzekļu rūpnīcas direktoru Eduardu Bošu, pilnvarojot viņu veikt visas darbības un darījumus, lai nodibinātu banku un reģistrētu to Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā (tālāk tekstā – Uzņēmumu reģistrs).

Akciju sabiedrības dibināšanas sapulcē 1992. gada 28. augustā tika apstiprināti akciju komercbankas "Banka Daiga" Statūti.² "Banka dibināta kā slēgta akciju sabiedrība ar Latvijas kapitālu. Tai ir juridiskās personas statuss ar reģistrācijas brīdi Uzņēmumu reģistrā. [...] Bankai pieder nošķirts īpašums, un viņa savā vārdā var iegūt mantiskas un personiskas nemantiskas tiesības un uzņemties saistības, kā arī būt prasītāja un atbildētāja tiesā un šķīrējtiesā."³

Banka savā darbībā balstījās uz Latvijas Republikas "Likumu par bankām" (pieņemts 19.05.1992.) un "Likumu par akciju sabiedrībām" (pieņemts 05.12.1990.).

Saskaņā ar akciju komercbankas "Banka Daiga" dibināšanas līgumu bankas dibinātāji bija:

- 1) Valsts Rīgas eksperimentālā mehanizācijas līdzekļu rūpnīca,
- 2) SIA "Ruso-Balt V3",
- 3) SIA "Ringla".⁴

Saskaņā ar Statūtiem banku pārvalda akcionāru pilnsapulce, Padome un Valde.⁵

Statūtos noteikts, ka bankas mērķis bija "veikt ilgstošu uzņēmējdarbību Latvijas Republikas un bankas akcionāru interesēs, gūt peļņu no norēķinu, kredītu, kases un citu finanšu operāciju veikšanas, vidutējdarbības, pakalpojumu sniegšanas. Banka veic starpnieka funkcijas starp uzņēmējiem un aizdevējiem, nodrošina naudas norēķinus, kapitāla uzkrāšanu un apriti."⁶ Statūti nosaka akcionāru pilnsapulces, Padomes un Valdes uzdevumus un tiesības. Akcionāru pilnsapulce ir bankas pārvaldes augstākā institūcija, kas ievēlē Padomi, kura pārstāv akcionāru intereses pilnsapulču starplaikā un saskaņā ar Statūtiem kontrolē Valdes darbu. Padome sastāv no 3 locekļiem un viena kandidāta. Visas bankas lietas pārziņa un vada Valde, kas atbild par visu bankas saimniecisko darbību.

¹ Latvijas Bankas fonds, 24. apr., 1392. l., 10. lp.

² Turpat, l., 2. lp.

³ Turpat, 3. lp.

⁴ Turpat.

⁵ Turpat, 6. lp.

⁶ Turpat, 3. lp.

Valdes priekšsēdētājs tiek ievēlēts pilnsapulcē. Valde sastāv no 3 locekļiem un viena kandidāta.

"Bankas filiāles, nodaļas un pārstāvniecības darbojas bankas vārdā uz tās izdotās pilnvaras un bankas Valdes apstiprinātā nolikuma pamata saskaņā ar Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem."⁷

Bankas pamatkapitāls bija 5 milj. rbļ., un to veidoja 50 parastās akcijas ar nominālvērtību 100 tūkst. rbļ.⁸

Uzņēmumu reģistrā "Banka Daiga" tika reģistrēta 1992. gada 23. septembrī.⁹ Bankas reģistrācijas apliecībā tika uzrādīti šādi bankas uzņēmējdarbības veidi:

- 1) kontu atvēršana un uzskaitē,
- 2) norēķinu operācijas,
- 3) kreditēšanas operācijas,
- 4) faktoringa,
- 5) līzings,
- 6) starpbanku norēķini,
- 7) naudas un citu vērtību glabāšana,
- 8) operācijas ar vērtspapīriem,
- 9) aizdevumu izsniegšana,
- 10) naudas inkasācijas pakalpojumi u.c. Statūtos paredzētās darbības.¹⁰

Saskaņā ar 1993. gada 18. martā reģistrētajiem Statūtu grozījumiem bankas uzņēmējdarbības veidus papildināja:

- 1) kreditēšana,
- 2) valūtas operācijas (pirkšana un pārdošana),
- 3) valūtas maiņas punktu izveidošana.¹¹

1993. gada 30. aprīlī bankas pilnsapulce nolēma, ka bankas nosaukums turpmāk būs akciju komercbanka "Topbanka", kas šajā dienā reģistrēts Uzņēmumu reģistrā.¹² 1993. gada 30. aprīlī Statūtos tika fiksēts reālais bankas īpašnieku saraksts, kurā norādīti bankas īpašnieki:

- 1) SIA "Ringla",
- 2) fiziskā persona Daiga Veinberga,
- 3) fiziskā persona Roberts Soms.¹³

1993. gada 28. maijā Latvijas Banka izsniedza akciju komercbankai "Topbanka" licenci Nr. 61, kas apliecināja tās tiesības veikt šādas operācijas rubļos:

- 1) kontu atvēršanu un uzskaiti klientu uzdevumā,
- 2) norēķinu operācijas klientu uzdevumā,
- 3) kreditēšanas operācijas saskaņā ar līgumiem,
- 4) faktoringa un līzinga operācijas,
- 5) operācijas trešo personu uzdevumā,

⁷ Latvijas Bankas fonds, 24. apr., 1392. l., 3. lp.

⁸ Turpat, 4. lp.

⁹ Turpat, 33. lp.

¹⁰ Turpat.

¹¹ Turpat, 1393. l., 2. lp.

¹² Turpat, 9. lp.

¹³ Turpat, 11. lp.

- 6) starpbanku norēķinu operācijas,
 - 7) naudas līdzekļu un citu vērtību glabāšanu,
 - 8) operācijas ar vērtspapīriem Latvijas Republikas likumdošanas aktos paredzētajā kārtībā, –
- un šādas operācijas ārvalstu valūtā:
- 1) kontu atvēršanu un uzskaiti klientu uzdevumā,
 - 2) korespondentattiecību nodibināšanu ar ārvalstu bankām,
 - 3) preču eksporta un importa norēķinu operācijas,
 - 4) līdzekļu piesaistīšanu un kredītoperācijas Latvijas Republikā un ārvalstīs atbilstoši starptautiskajiem noteikumiem.¹⁴

Bankas 1993. gada 1. oktobra pilnsapulce saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "Par akciju sabiedrībām" (pieņemts 18.05.1993.) nolēma palielināt pamatkapitālu līdz 25 milj. latu, kā arī apstiprināt bankas Statūtus jaunā redakcijā.¹⁵ Latvijas Banka atļāva palielināt pamatkapitālu 1993. gada 14. oktobrī.¹⁶

1993. gada 1. oktobrī apstiprinātajos bankas Statūtos bija paredzēts, ka pilnsapulce ievēlē 3 Padomes locekļus uz 3 gadiem, kas no sava vidus ievēlē Padomes priekšsēdētāju, kā arī 3 Valdes locekļus un vienu Valdes locekļa kandidātu.¹⁷ 1993. gada 8. oktobrī Latvijas Banka atļāva akciju komercbankai "Topbanka" atsākt noguldījumu piesaistīšanu un kredītu izsniegšanu.¹⁸

Latvijas Bankas 1993. gada 5. novembrī izsniegtā licence Nr. 61 bankas operāciju veikšanai papildus iepriekš atļautajām banku operācijām atļāva bankai veikt arī kases operācijas latos un ārvalstu valūtā.¹⁹

Latvijas Bankas 1994. gada 4. martā izsniegtajā licencē Nr. 61 bankai atļauts veikt šādas darbības latos un ārvalstu valūtā:

- 1) noguldījumu operācijas,
- 2) aizdevuma operācijas,
- 3) bezskaidrās naudas norēķinu operācijas,
- 4) faktoringa un līzinga operācijas,
- 5) korespondentattiecību nodibināšanu ar ārvalstu bankām ("Nostro" un "Loro"),
- 6) vērtspapīru pirkšanu un pārdošanu,
- 7) operācijas ar vērtspapīriem klientu uzdevumā,
- 8) operācijas ar ārvalstu valūtām, izņemot valūtas pirkšanu un pārdošanu skaidrā naudā,
- 9) lombarda operācijas, t.sk. ņemot ķīlā dārgmetālus, dārgakmeņus un to izstrādājumus,
- 10) kases operācijas.²⁰

Ar Latvijas Bankas valdes 1994. gada 5. oktobra lēmumu Nr. 115/4 "Par a/s "Topbanka" bankas operāciju veikšanas apturēšanu" (spēkā ar 1994. gada 6. oktobri) apturēta akciju komercbankas "Topbanka" visu bankas operāciju veikšana, kas atļautas Latvijas Bankas

¹⁴ Latvijas Bankas fonds, 24. apr., 1393. l., 23. lp.

¹⁵ Turpat, 68. un 69. lp.

¹⁶ Turpat, 109. lp.

¹⁷ Turpat, 84. lp.

¹⁸ Turpat, 101. lp.

¹⁹ Turpat, 114. lp.

²⁰ Turpat, 417. l., 10. lp.

1994. gada 4. martā izsniegtajā licencē Nr. 61, izņemot norēķinu veikšanu klientu uzdevumā, kā arī izmaksas no noguldītāju kontiem.²¹

Ar Latvijas Bankas valdes 1994. gada 20. oktobra lēmumu Nr. 116/11 "Par akciju komercbankas "Topbanka" licences atsaukšanu" (spēkā ar 1994. gada 24. oktobri) akciju komercbankai "Topbanka" tika atsaukta 1994. gada 4. martā izsniegtā licence Nr. 61 bankas operāciju veikšanai, izņemot izsniegto kredītu atmaksu un citu ieguldīto līdzekļu atmaksu korespondentkontā Latvijas Bankā. Latvijas Saimnieciskajā tiesā tika iesniegta prasība par akciju komercbankas "Topbanka" atzīšanu par maksātnespējīgu un par aresta uzlikšanu bankas aktīviem. Akciju komercbankas "Topbanka" padomes priekšsēdētājam B. Osipovam tika uzdots saglabāt visus bankas aktīvus, t.sk. kustamo un nekustamo mantu, līdz Latvijas Saimnieciskās tiesas ieceltais bankas administrators pārņems bankas pārvaldīšanu. Tāpat tika nolemts paziņot tām bankām Latvijā un ārvalstīs, kurās akciju komercbankai "Topbanka" atvērti korespondentkonti, par bankas licences atsaukšanu un līdzekļu iesaldēšanu līdz Latvijas Bankas turpmākamajam rīkojumam un informēt Uzņēmumu reģistru un Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienestu par akciju komercbankas "Topbanka" licences atsaukšanu.²²

1994. gada 14. novembrī Latvijas Saimnieciskā tiesa līdz 1995. gada 16. janvārim atlika Latvijas Bankas prasības izskatīšanu par akciju komercbankas "Topbanka" likvidāciju sakarā ar tās maksātnespēju.²³

Ar Latvijas Saimnieciskās tiesas 1995. gada 16. janvāra spriedumu akciju komercbanka "Topbanka" tika pasludināta par maksātnespējīgu.²⁴

Vienlaikus par akciju komercbankas "Topbanka" administratoriem iecelti Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas zvērinātu advokātu biroja "D. Graudiņa, J. Ozoliņš, A. Zujevs" advokāti A. Zujevs un J. Ozoliņš, kuriem noteikts pienākums veikt Latvijas Republikas likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju un bankrotu" 9. pantā paredzētās darbības, veikt parādu piedziņu no akciju komercbankas "Topbanka" parādniekiem, realizēt akciju komercbankas "Topbanka" mantu, izdarīt galīgos norēķinus ar darbiniekiem, kuri atbrīvoti no darba, līdz 1995. gada 31. maijam iesniegt Latvijas Saimnieciskajā tiesā akciju komercbankas "Topbanka" maksātnespējas bilanci, kā arī pārskatu par mantas realizāciju un debitoru parādu likvidācijas gaitu.

1995. gada 18. janvārī starp Latvijas Banku un zvērinātu advokātu biroju "D. Graudiņa, J. Ozoliņš, A. Zujevs" tika noslēgts līgums "Par juridisko apkalpošanu".²⁵

Advokāti A. Zujevs un J. Ozoliņš 1995. gada 13. februāra vēstulē Nr. 183 Latvijas Saimnieciskajai tiesai un Latvijas Bankai norādīja, ka "Uzņēmumu reģistram un Latvijas Bankai norādītajās adresēs banka neatradās, bet bija tikai bankas dokumentācijas fragmenti, haotiski izmētātas mapes un atsevišķi nesistematizēti dokumenti atvilktnēs, plauktos, uz grīdas. Starp atrastajiem nav kases, grāmatvedības, mantas uzskaites, kredītlietu un citu dokumentu, kas nepieciešami situācijas konstatēšanai, mantas

²¹ Latvijas Bankas fonds, 2. apr., 17. l., 107. un 108. lp.

²² Turpat, 169. un 170. lp.

²³ Turpat, 24. apr., 66. l., 17. lp.

²⁴ Turpat, 418. l., 3.–5. lp.

²⁵ Turpat, advokātu pakalpojumu līgumu kopijas un pieņemšanas un nodošanas aktu oriģināli, 1994.–1999. gads.

apzināšanai un debitoru parādu piedziņai. Nav bankas atbildīgo darbinieku un personāla, kas varētu sniegt paskaidrojumus par atrastajiem dokumentiem un bankas darbību".²⁶

Ar Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras 1995. gada 28. aprīļa lēmumu "Par izņemšanas izdarīšanu" advokātu birojā esošos dokumentus (dienas dokumenti, privātpersonu kontu izraksti un kases dokumenti) pārņēma Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra.²⁷

1995. gada 24. jūlijā dokumentu revīzija krimināllietā par krāpšanu lielos apmēros, ko izdarījis akciju komercbankas "Topbanka" padomes priekšsēdētājs B. Osipovs, bija pabeigta un Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra vērsās pie Latvijas Bankas ar lūgumu pieņemt glabāšanā akciju komercbankas "Topbanka" dokumentus.²⁸ Dokumenti 1995. gadā ievietoti kastēs (aizzīmogotas 1995. gada 27. un 28. jūlijā), pēc tam bez nodošanas un pieņemšanas akta nodoti glabāšanā Latvijas Bankas Arhīvā. 1995. gada 28. jūlijā septiņas aizzīmogotas kastes ar akciju komercbankas "Topbanka" dokumentiem tika nodotas Latvijas Bankai.²⁹

2004. gada jūnijā jautājums par akciju komercbankas "Topbanka" dokumentu aprakstīšanu saskaņots ar tās likvidatoru zvērinātu advokātu J. Ozoliņu.

2004. gada 8. jūlijā kastes ar akciju komercbankas "Topbanka" dokumentiem tika atvērtas un sastādīts akts Nr. 01.3-10.6/4 "Par akciju sabiedrības "Topbanka" dokumentu uzskaiti". Aktā uzskaitītas 228 lietas.

II

2004. gada oktobrī un novembrī notika akciju komercbankas "Topbanka" lietu izvērtēšana, sistematizēšana un aprakstīšana. Procesa rezultātā sagatavots apraksts Nr. 1 par 1992.–1995. gadu. Lietas aprakstā sakārtotas pēc funkcionālā principa un veido četras apraksta iedaļas:

- 1.1. Bankas uzraudzība un pārvalde,
- 1.2. Grāmatvedība,
- 1.3. Kase,
- 1.4. Tirgvedība.

Katrai apraksta iedaļai ir sastādīts lietu un dokumentu kopsavilkuma apraksts.

Apraksta iedaļā Nr. 1.1 iekļautas divas sērijas: bankas uzraudzības un bankas vadības dokumentu kopijas. No bankas uzraudzības dokumentiem aprakstā iekļauti bankas dibināšanas dokumenti (iesniegums Latvijas Bankai licences saņemšanai akciju komercbankas reģistrēšanai, bankas Statūti, bankas dibināšanas līgums, bankas dibinātāju ziņojums u.c.), Statūtu grozījumi, licences u.c. dokumenti. No bankas vadības dokumentiem aprakstā iekļauti Padomes un Valdes sēžu protokoli ar pielikumiem, akcionāru sēžu protokoli un citi dokumenti. Lietās ievietotas Latvijas Bankas Kredītiestāžu uzraudzības pārvaldes aprakstīto dokumentu kopijas. Abas dokumentu grupas lietās apvienotas, kārtojot dokumentus hronoloģiskā secībā. Lietā Nr. 3 ir dokumenti par 1995. gadu, kas saistīti ar bankas maksātnespējas izskatīšanu Latvijas tiesībsargājošajās iestādēs un ar bankas administratoru darbību.

²⁶ Latvijas Bankas fonds, 24. apr., 510. l., 6. lp.

²⁷ Akciju komercbankas "Topbanka" fonds, 1. apr., 3. l., 67. un 68. lp.

²⁸ Turpat, 69. lp.

²⁹ Turpat, 70. lp.

Apraksta iedaļā Nr. 1.2 iekļautas divas sērijas: "Noguldījuma līgumi" un "Grāmatvedības dokumenti". Sērijai "Noguldījuma līgumi" izveidotas 9 dokumentu grupas (privātpersonu noguldījuma līgumi (Latvijas valsts rubļos un latos), privātpersonu valūtas noguldījuma līgumi (ASV dolāros un Vācijas markās), privātpersonu valūtas noguldījuma līgumi (Krievijas rubļos), juridisko personu noguldījuma līgumi (dažādās valūtās), kodēto noguldījumu līgumi (dažādās valūtās), noguldījumu ar kredīta saņemšanas iespēju līgumi (dažādās valūtās), noguldījumu līgumi (Latvijas valsts rubļos un latos; līgumsaistības nav izpildītas vai izpildītas daļēji), noguldījumu līgumi (ārvalstu valūtās; līgumsaistības nav izpildītas vai izpildītas daļēji) un pārtrauktie noguldījuma līgumi). Sērijai "Grāmatvedības dokumenti" veidotas 2 dokumentu grupas (privātpersonu kontu izraksti un dienas dokumenti). Noguldījuma līgumi lietās sakārtoti hronoloģiskā secībā pēc līgumu noslēgšanas laika. Saskaņā ar Latvijas Valsts arhīva speciālistu ieteikumu noguldījuma līgumi novērtēti kā pastāvīgi glabājami, bet dienas dokumenti un privātpersonu kontu izraksti – īslaicīgi glabājami dokumenti.

Apraksta iedaļā Nr. 1.3 iekļautas divas sērijas: "Skaidrās naudas iemaksu un izmaksu pieteikumu kopijas" (dokumentu grupas nav veidotas) un "Kases dokumenti". Sērijai "Kases dokumenti" veidotas 5 dokumentu grupas, grupējot kases dokumentus atbilstoši valūtai, kādā veiktas kases operācijas. Visi aprakstā Nr. 1.3 iekļautie dokumenti glabājami īslaicīgi.

Apraksta iedaļā Nr. 1.4 "Tirgvedība" veido viena sērija ar vienu īslaicīgi glabājamu lietu "Bankas klientu aizpildītās anketas bankas darba uzlabošanai".

Aprakstos iekļautajām īslaicīgi glabājamām lietām nav numurētas lapas. Šajās lietās ievērots oriģinālās kārtības princips.

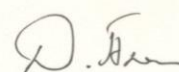
Lietas aprakstos sistematizētas pēc nomināli hronoloģiskā principa. Dokumentu fiziskais stāvoklis ir labs. Aprakstīto dokumentu sastāvs ir pilnīgs.

Vēsturisko izziņu sagatavoja
Komunikācijas pārvaldes Arhīva arhivists

un Komunikācijas pārvaldes Arhīva vadītāja

Ar vēsturisko izziņu par 1992.–1995. gadu iepazīnos.

I. Rimšēvičs
Latvijas Bankas prezidents

D. Āzens

B. Blese

A. Raņķe
Komunikācijas pārvaldes vadītāja

Šī lietā 6 (sešas)
numurētas lapas
2005 g. « 7. » novembrī
LVA arhivists Kaucaj